

Gösta Wikforss
Anförande 1963

Anförande vid invigningen av Stillhetens kapell den 12 juni 1963

Herr ärkebiskop
Ärade församling

Man har bett mig att säga några ord om arkitektens idéer och tankar vid gravkapellets projektering.

Ett gravkapell är ej bundet till konventionella former, men väl bundet till funktion: det skall ta hänsyn till människor slutna i sorg, ge dem avskildhet mot yttre daglig miljö, ge högtidlighet och ostörd ro – stillhet. Ett stillhetens kapell.

Mina medarbetare och jag har sökt nå detta med enkla arkitektoniska medel, med helt obrutna murar, delvis förskjutna och sidoställda för att därigenom åstadkomma nödvändiga öppningar.

Materialen är ljusa och ytterst begränsade: vitslammade väggar in- och utvändigt, blåstrade marmorgolv, obehandlad gran i tak, inredning i lönn, metall i brons och koppar.

De yttre låga murarna omgiver utrymmen med praktiska funktioner – vindfång, vänthall, visningsrum, officiantrum, bisättningsrum, blomsterrum och smyckningsrum. De inre höga murarna omsluter kapellet.

Byggnadens läge har från början varit given då trädgårdsanläggningen anlades före byggnadens projektering.

Genom att variera murarnas längd och höjd och genom sidoförskjutningar har vi försökt att ge en differentierad men lugn arkitektonisk bild vid närmandet till byggnaden från de tre tillfartsvägarna.

Slutenhet där vägarna stryker tätt förbi och öppenhet mot den stora ängen.

Kapellets entrédörrar ses genom de yttre glasdörrarna i vindfånget.

Vänthallen är en del av ängen skild från denna med klimatbetingad hel glasvägg, där spegeldammen skall förmedla himlens ljus om förhoppning för den sänkta blicken.

Visningsrummet – ett från det yttre helt slutet rum får ljuset genom en smal nonfigurativt mönstrad glasspalt med milda gula färger kombinerade med förhoppningens blåa, känsligt utformat av Uppsalakonstnären Gustaf Fängström. Golvet i detta rum är pole-

rat och speglar det långsmala fönstret och förstärker dess milda försonande sken.

Passagen utanför visningsrummet är en ljud- och ljussluss och ger möjlighet till hel avskildhet åt den sörjande och förhindrar kontrastbrutalitet.

Officiantens rum, väl belyst och avskärmat, ligger nära entré och kapellets kor.

Kapellet har sluten form med möjlighet till samling omkring kistan men huvudriktningen går mot altaret, där ljuset sveper ner från de högt sittande fönstren. Solljuset vandrar från platsen för kistan mot altaret där den är klockan 15 upp efter korväggen och detta ljusflöde betonar rumsriktningen. Det fritt svävande undertaket betonar också denna riktning liksom den inbyggda belysningen som kan regleras av organisten.

Som sittmöbler har vi valt stolar med helt runda ryggar. Runda för att omsluta och stödja den sörjande. Stol istället för bänk för att ge möjlighet till fri möblering.

Altaret är en arkitektonisk del av rummet inte någon bordsmöbel. Det är fast och orubbligt murat, slammat som väggarna och bär rummets dyrbarhet, ett stort silverkors med slipade bergkristaller klart famnande och strålande. Konstnär är silversmeden Erik Löfman som också utfört silverljusstakarna.

Mullkaret är ett urholkat marmorblock.

Dessa idéer har varit livskraftiga ända från tävlingsförslaget till slutskedet av byggandet.

Naturligtvis är vi lyckliga att ha fått frihet att försöka genomföra dem. Stort tack är vi skyldiga byggnadskommittén främst då dess ordförande Valfrid Domar och dess sekreterare Lennart Lundqvist för det stora förtroende vi fått röna under hela denna tid av projektering och byggande, något som givit stimulans och glädje.

Tack vill vi också rikta till våra konsulter, kontrollant och byggnadsfirman för ett helt igenom gott samarbete. Själv vill jag också tacka mina medarbetare på kontoret, främst ingenjör Folke Danielsson för handlingar och byggets genomförande och inredningsarkitekt Reidun Karlsson som ansvarat för inredningen.

Samfällt från oss som arbetat med projekteringen vill jag framföra ett tack och förhoppningar om att resultatet skall visa sig motsvara förväntningarna.